բային Թատրոնում, հայոց ներկայացման ժամանակ շատ քիչ ժողովուրդ կար։ Ասում են որ գիշերվայ արդիւնքը ընդամենը 80 րուբլ էր։ Ուրեմն լաւ են գնում կոմիտէտի գործերը՝ վճարել Պալմին 200 րուբլ, իսկ ստանալ միայն 80 րուբլ.... Ազգասէրների բացակայութիւնը զգալի է դառնում։

—

Մարտի 20-ին, հինգշաբթի օր, ԹԻՖԼԻՍԻ հայոց դերասանական խումբը կը ներկայացնի պ. Տէր-Գաբրիէլեանցի բենեֆիսին «Հոգեփոխութիւն, կամ կախարդված պրինց» կատակերգութիւն-վօդէվիլը և «Օսիպ Պետրօվիչ Դժոխքում»։

—

Պարսկաստանի ՍԱԼՄԱՍՏ գաւառից գրում են որ այնտեղի հացի թանգութիւնը սովի կերպարանք է ստացել. տեղային ժողովուրդը մեծ նեղութեան մէջ է։ Առաւելապէս տանջվում են Տաճկաստանի Հաղբակ գաւառից Սալմաստ գաղթած սովալլուկ հայերը, որոնք միանգամայն մնացել են անխնամ։ Թաւրիզի առաջնորդ Գրիգոր եպիսկոպոսի հաւաքած և նրանց համար ուղարկված 300 րուբլին աւելի քան 1,500 հոգու վրա բաժանված է։ Դա մի կաթիլ ջուր է ծարաւից այրվողի համար։

—

«Մեղու Հայաստանի» լրագրում կարդում ենք։ «Նոր նուաճված գաւառներից պատմում են, որ բարձր կառավարութեան հրամանով Ռօստօվից 50,000 պուդ ալիւր բեռնաւորված է դէպի Վան, յօգնութիւն այնտեղի սովատանջ հայերին։»

—

ԲԱԳՈՒԻՑ մեզ գրում են, որ տեղային բնակիչների մէջ մի վատ սովորութիւն է մտել, որ տիկինները, փոխանակ հայ աղախիններ պահելու, վարձում են օտարուհիներ ռուսական գաւառներից։ Եւ այդ շատ վնասում է երեխաներին, իրանց մայրենի լեզուի մէջ սկսել մանկութիւնից վարժվելու։

—

Մեզ գրում են զանազան տեղերից, թէ շատ պարոններ չեն ցանկանում մասնակցել Թիւրքաց Հայաստանի սովատանջների նուիրատուութիւններին, այն պատճառով միայն, որ նշանաւոր գումարներ տալու կարողութիւն չունեն, իսկ փոքր գումարով չեն ցանկանում, որ իրանց անունը յայտնվի։ Այսպիսիներին խորհուրդ կը տայինք հեռու մնալ փառասիրութիւնից և կամ ամենևին անուն չը յայտնել, և կամ մի քանի հոգի միասին հաւաքեն մի գումար և ընդհանուր անունով յանձնեն խմբագրութիւններին։

—

ԱԼԷՔՍԱՆԴՐԱՊՕԼԻՑ մեզ հաղորդում են, որ փետրվարի 28-ին հանդիսաւոր կերպով կատարվել է վարդանանց նահատակների յիշատակը։ Միւս օրը թատրոնասէրների խումբը կլուբի դահլիճում ներկայացրել է, բարեգործական նպատակով «Սամէլ» պատմական ողբերգութիւնը նշանաւոր փոփոխութիւններով։ Պիէսայի մէջ մտցրել են և կանանց դերեր, որոնք առաջ չը կային։ Բացի սորանից ներկայացրել են նոյնպէս «[illegible] իմ մեռնէր» վօդէվիլը։

—

ՍԱՆԱՀՆԻՑ մեզ հաղորդում են, որ թէ տեղային և թէ մերձակայ գիւղերի դպրոցները խիստ անկարգ դրութեան մէջ են, և հրաւիրում են թեմական տեսչի ուշադրութիւնը։

—

Մեզ գրում են ԵՐԵՒԱՆԻՑ, որ թեմական դպրանոցի ուսուցիչները վճռել են իրանց ստացած ռոճիկների իւրաքանչիւր րուբլուց մի կոպէկ նուիրել յօգուտ Վանի սովատանջների, և այսպէսով կազմվել է 90 րուբլ։ Բացի դորանից, սովատանջների անունով նուիրատուութիւններ են հաւաքում, որի գումարը հասել է 1000 րուբլու և պիտի շարունակվի։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

—

Պարսկաստանի Ուրմի քաղաքից մեզ գրում են հետևալը։

Պարսից կառավարութիւնը սկսել է հաւաքել Ուրմիի գաւառի հայ և ասորի քրիստոնեաներից զինւորներ։ Այդ զինւորները պիտի կազմեն մի առանձին զօրաբաժին, որ պիտի կոչվի Հայոց գունդ։

Մի քանի տարի առաջ հաւաքել էին արդէն յիշեալ գաւառի հայ և ասորի մանուկներից մի խումբ, որ Թէհրանում եւրոպացի վարպետների կրթութեան տակ սովորեցին զինուորական երաժշտութիւն, և դրանք գըտնվում էին ըստ մեծի մասին նորին մեծութեան շահի և նորին բարձրութեան թագաժառանգի դրանը։

Այժմ մեզ հաղորդում են որ քրիստոնեաներից նոր կազմած զօրաբաժինը նոյն կազմակերպութիւնը կունենայ, ինչ որ էր Հայերից և ասորիներից հաւաքված մի գունդ մօտաւորապէս 20 տարի առաջ, այսինքն զօրաբաժնի բոլոր զօրապետները պէտք է լինեն նոյնպէս քրիստոնեաներից։

—

«MORNING-POST» ԼՐԱԳՐԻ ՅՕԴՈՒԱԾԸ

—

Այնթապու Մկրտիչ եպիսկոպոսին Անգլիա գտնուելուն առթիւ բաւական աղմուկ կը հանուի հոն Բողոքական Հայոց խնդրոյն վրայ։ Վերջերս այն է փետր. 7|19-ին տեղի ունեցած միթինկն երէկ Թայմզէն առնելով ծանուցինք։ Այսօր ալ Մօրնինկ Բօսթ լրագրոյ մի յօդուածը կը թարգմանենք, որ նոյն միթինկը կը նկարագրէ ինչ ինչ մանրամասնութեամբ։ Թայմզ լրագիրն ալ վերջին թղթատարով առնված փետր. 24 թիւ թերթին մէջ կը ծանուցանէ թէ հետևեալ օրը (փետր. 13|25) «Անգլիոյ Արքեպիսկոպոսական պալատան մէջ ընդ նախագահութեամբ Քէնթըրպըրիի արքեպիսկոպոսին կարևոր միթինկ մը տեղի պիտի ունենայ Մկրտիչ արքեպիսկոպոսէն տեղեկութիւն ստանալու համար Բողոքականութեան այն շարժման վրայ, որ այժմ Փոքր-Ասիոյ Հայկական եկեղեցւոյն մէջ յառաջ կերթայ։ Թէ Անգլիացի և թէ Իրլանտացի մի քանի եպիսկոպոսունք, և հաւանականաբար Լորտ Շաֆթըսպըրի յիշեալ միթինկին ներկայ պիտի գտնուին»։ Տարակոյս չը կայ որ այս երկու թղթատարով գալիք Անգլիական լրագիրք Թայմզի ծանուցած այս «կարևոր» միթինկին ալ նկարագրութիւնը պիտի բերեն։

Ահաւասիկ Մօրնինկ Բօսթի յօդուածը։

«Երէկ, փետր. 19, Փոքր-Ասիոյ Հայկական եկեղեցւոյն բարեկարգութեան մասին Այնթապու Մկրտիչ Հայ արքեպիսկոպոսէն տեղեկութիւն ստանալու համար Ազգային Քլուպին մէջ միթինկ մը տեղի ունեցաւ՝ Հրաւիրանօք մասնախմբին և նախագահին. բազմաթիւ տիկնայք և պարոնայք ներկայ գտնուեցան։ Մաքտօնալտ փնդապետը կը նախագահէր, և ի մէջ այլոց՝ Լոնտրայի արքեպիսկոպոսն և Բայէն եպիսկոպոսը ներկայ էին։ Աղօթք մը յետոյ միթինկը բացուեցաւ և Մաքտօնալտ փնդապետն յառաջաբանական փոքր բանախօսութիւն մ'ընելով ըսաւ թէ «մինչև Անգլիոյ ժողովուրդն անտարակոյս մեծ համակրութիւն պիտի զգայ Հայկական եկեղեցին վրայ, որ Հրէից պէս աշխարհի ամեն կողմը ցրուեալ է. միւս կողմէն իւր համակրութիւնն աւելի մեծ պիտի լինի այնպիսի Քրիստոնեայ եկեղեցւոյ մը նկատմամբ, որ իւր սխալները մէկ կողմ թողլու նշաններ կը ցուցնէ։ Մկրտիչ արքեպիսկոպոսին սկսած շարժումը կը յուսացուի թէ Հայկական եկեղեցւոյն ընդարձակապէս բարեկարգութեան նախընթաց մէկ նշանն է։

«Թրիսթրէմ Կանոնիկոսն յայնժամ խօսք առնլով ըսաւ թէ Պատ. արքեպիսկոպոսն անգլիական լեզուին կատարելապէս հմուտ չը լինելով, այսօր անոր կողմէն խօսելու գործն ինք ստանձնած է։ Բանախօսը բացատրեց յայնժամ թէ Հայկական եկեղեցին համակրութեան մասնաւոր իրաւունք մ'ունէր իւր հայրենակցաց վրայ, ըստ որում աշխարհի մէջ քրիստոնէական առաջին հասարակութիւնն եղած է, և թէ Կոստանդիանոս կայսրը Կ. Պօլսոյ պատերոյն վրայ խաչը դրոշմելէն 50 տարի առաջ Հայք քրիստոնեայ թագաւորութիւն մի կը կազմէին։ Պատմութեան էջերը կը վկայեն թէ Հռովմէական կայսրութիւնն որպիսի յարգանք տուած էր Հայոց համար և թէ այդ երկու ազգաց միջև առևտրական և քաղաքական որպիսի յարաբերութիւնք տեղի ունեցած էին։ Հայաստանեայց եկեղեցին կանուխ ժամանակ բաժնուած է միւս քրիստոնեայ եկեղեցիներէն, բայց 800 տարի առաջ թերևս աշխարհի ամենամաքուր եկեղեցին էր, և վարդապետութեամբ ու գործնականաւ յոյժ նման էր Գըթպերթի և Պէտի աւուրց հին Անգլօ-Սաքսօն եկեղեցւոյն։ Սակայն Հռոմ ինչ ինչ գիջումներ ընելով եկեղեցւոյն մէկ մասը բաժնեց առաւ։ Նորութիւնք սպրդեցան Հայկական եկեղեցւոյն մէջ, մինչև որ սա Հռովմէական եկեղեցւոյ բազում սխալներն ընդունեց անոր վրայ աւելցնելով նաև իւր մասնաւոր սխալները։

«40 տարիէն աւելի է որ Ամերիկայի Միսիոնարք կաշխատին Հայաստանի մէջ, և Մկրտիչ արքեպիսկոպոսն, որ իւր եկեղեցւոյն ամենէն աւելի ուշադրութեան արժանի կրօնական կեդրոններէն միոյն՝ այն է Սսոյ վանքին գլուխ եղած էր, ասկէ 13 տարի առաջ որոշած էր յիշեալ օտարազգի Միսիոնարաց գաղափարները հարուածելու և նոցա ուսուցման ազդեցութեանը դիմադրելու։

«Արքեպիսկոպոսը բնականաբար սկսաւ Աստուծոյ բանն և բարեկարգեալ քրիստոնէութեան (այն է բողոքականութեան) վարդապետութիւնները քննել, և վերջապէս ցաւօք սրտի զգաց որ բուն իսկ իւր եկեղեցին անիրաւ էր և սխալներով լի։ Ամերիկայի Նօնքօնֆօրմիսթ եկեղեցին չէր գոհացներ զինք, վասն զի իւր կենաց փորձառութեամբ համոզված էր թէ չէր կրնար իւր եպիսկոպոսական դրութիւնը թողուլ, և թէ Արևելեան ժողովուրդ մ'իւր հոգևոր պաշտպանութեան համար՝ ձևական աղօթքներու պէտք ունէր, և թէ առանց ասոր՝ անհնար էր այդ ժողովուրդը միաբան բռնել իբրև մի եկեղեցի։ Այս դժուարութեան հանդիպած ժամանակ, Արքեպիսկոպոսն անգլիական աղօթագրքին թուրքերէն թարգմանութիւնը տեսաւ, և քննութենէ յետոյ հասկցաւ թէ իւր պէտք ունեցած դրութիւնն էր այս։ Իւր եկեղեցական պաշտօնը թողուց, և թէպէտ եկեղեցին չէր կրնար զրկել զինք իւր կրօնական կարգերէն, այսու ամենայնիւ անոր իրաւունքները ձեռքէն առաւ, և այնուհետև անոր ուսուցչութիւնը կարելի եղածին չափ արգիլեց։ Սակայն կրած հալածանաց հակառակ՝ յաջողեցաւ իւր շուրջն հաւաքել 300 հոգւոյ ժողովուրդ մը, և շատ մ'երկարաձգումներէ ետև, իւր ժողովրդեան եկեղեցի մը շինելու համար Սուլթանէն հրովարտակ մը ձեռք բերուեցաւ։ Այդ շէնքին համար 3-400 ոսկի ծախք եղաւ՝ գումարին մեծ մասը հանգուցեալ Կօպաթ և Նիւթըն եպիսկոպոսաց կողմէ տրուելով, որ իւր բոլոր դժուարութեանց մէջ հաստատուն բարեկամ եղած են իրեն։

«Դրամի չգոյութեան պատճառաւ եկեղեցւոյն կառուցման գործը դադրեցաւ, և արքեպիսկոպոսս Մկրտիչ այժմ Անգլիա եկած էր օգնութիւն խնդրելու, և Անգլիերէն լեզուն ունենալով՝ անգլիական աղօթագիրքն իւր ժողովրդեան աշխարհիկ լեզուին թարգմանելու, և կը խնդրէր նաև որ իւր ժողովուրդն իբրև բարեկարգեալ Հայ եկեղեցի մը ճանչուի այդ ժողովրդեան վերաբերող մարդոց հալածանքէ և անիրաւ տուրքերէ ազատութեան համար։ Ի վերջոյ Թրիսթրէմ Կանոնիկոսն յայտարարեց թէ 1200 ոսկւոյ պէտք կար պատերն արդէն բարձրացած պարզ եկեղեցւոյն շինութիւնն աւարտելու համար, և այս գործն անգլիական հասարակութեան առատաձեռն օգնութեան յանձնարարեց։

«Յայնժամ Մկրտիչ արքեպիսկոպոսն ինք խօսք առնելով, բուն Հայկական եկեղեցւոյ վարդապետութիւնները բացատրեց, և այդ հասարակութենէն բաժնուելուն և Անկլիքան պատուելիներուն դրութեան դէմ դնելուն պատճառները յայտնելէ ետև, պատմեց նաև այն հալածանքներն ու սպառնալիքներն, որոց ինք և իւր հետևորդներն ենթակայ եղած էին։

«Յետոյ Պ. Հօրմըզտ Րասամ խօսք առաւ, և միթինկին վերջանալէն առաջ Թրիսթրէմ Կանոնիկոսը ցուցուց թէ Հայ արքեպիսկոպոսն Անգլիոյ Առաջնորդին՝ (այն է Քէնթըրպըրիի արքեպիսկոպոսին) օգնութիւնն իւր կողմն ունէր՝ ընթեռնլով այն պաշտօնագրերն, որովք Քէնթըրպըրիի արքեպիսկոպոսը զայն Անգլիական եկեղեցւոյն համակրութեան ու հոգածութեան կը յանձնարարէր։»

(Մասիս)

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 12 մարտի։ Բօլգարական իշխանը երէկ ուղևորվեցաւ Բօլգարիա։ Դիպլօմատիական շրջաններում հաւաստացնում են, որ ռուսաց կառավարութիւնը բանակցութիւններ չի սկսի Չինաստանի հետ մինչև Չունգ—Խօու դեսպանի հետ կապած դաշնագիրը չը հաստատվի։ Երէկ ամերիկական դեսպանը լուր է ստացել, որ նախագահ Հէյս պատուիրել է Պեկինի ամերիկական դեսպան Սեւարդին անպայման թողնել իր տեղը և հաւատարմաթղթերը չինական կայսրից յետ պահանջել։ Սիամի կառավարութիւնը պատրաստվում է պատերազմել Չինաստանի հետ և մտադիր է Ճապօնիայի հետ պաշտպանողական գաղտնի դաշն կապել։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 13 մարտի։ «Правит. Вѣстн.» հաղորդում է, որ անցեալ շաբաթվայ ընթացքում Թագուհու առողջութեան մէջ բարելաւութիւն չէ նկատվել, ուժերը փոքր թուլացել են։

ՊԵՐԱ, 12 մարտի։ Կամերաուի սպանողը ցնորված է յայտնված։

ԿԱԲՈՒԼ, 13 մարտի։ Աֆղանիստանի զօրքերը Թուրքեստանի մէջ ձայն տուին յօգուտ Աբդուռախմանի, որ եկել է Կալաղում, Կունդուզի մօտ։ Աֆղանական Թուրքեստանի նահանգապետը փախել է։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 13 մարտի։ Պետական բանկի 5% տոմսակը առաջին շրջանի արժէ 93 ր. 75 կ., երկրորդ 92 ր. 87 կ., երրորդ 93 ր. 75 կ., չորրորդ 93 ր.։ Ներքին 5% առաջին փոխառութեան տոմսակը արժէ 225 ր. 25 կ., երկրորդ 221 ր. 50 կ.։ Արևելեան առաջին փոխառութեան տոմսակը արժէ 90 ր. 37 կ., երկրորդ 90 ր. 25 կ., երրորդ 90 ր. 37 կ., ոսկի 7 ր. 78 կ.։ Ռուսաց 1 րուբլ Լօնդօնի վրա արժէ 25,21 պէնս։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 15 մարտի։ «Правит. Вѣстн.» հաղորդում է որ «Русскій Курьеръ» և «Русская Правда» լրագիրներին առաջին նախազգուշութիւն է տուած։ Այսօր դուրս եկաւ պ. Ցիտովիչի «Берегъ» լրագրի առաջին համարը։ Երէկ երեկոյեան հասաւ Ս. Պետերբուրգ դեսպան Օրլօվ։

Կ. ՊՕԼԻՍ, 13 մարտի։ Չերնոգորեան կը հրաժարվի դրամական վարձատրութենից, եթէ Բ. Դուռը կընդունի նրա հանդիպող առաջարկութիւնը։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 15 մարտի։ «Herold» հաղորդում է, որ այսօր գիշերը Սրեդնայա Մեշչանսկայա փողոցի վրա գաղտնի տպարան է գտնված. 16 մարդ կալանաւորված են։

Խմբագիր—Հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ